

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій

Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Ніна СВІТАЙЛО

_____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 231 Соціальна робота,
освітньо-професійної програми Соціальна робота

на тему: Застосування ігрових технологій для сприяння соціальної адаптації
підлітків ВПО в приймаючій громаді

Здобувачки групи Ср-91 Святець Валерія Романівна
(шифр групи) (прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

_____
(підпис)

Валерія Святець
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник к. політ. н., доцент Король Сергій Миколайович
(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____
(підпис)

Суми – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СПРИЯННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ ВПО В ПРИЙМАЮЧІЙ ГРОМАДІ.....	9
1.1 Особливості надання послуги соціальної адаптації підліткам ВПО.....	9
1.2 Особливості та потреби підлітків ВПО у контексті надання послуги соціальної адаптації.....	11
1.3 Етичні засади роботи з підлітками внутрішньо переміщених осіб.....	15
Висновки до першого розділу.....	20
РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СПРИЯННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ ВПО В ПРИЙМАЮЧІЙ ГРОМАДІ.....	21
2.1 Застосування ігрових технологій для соціальної адаптації підлітків ВПО.....	21
2.2 Характеристика та опис проведення гри «Світ громад» з підлітками в Недригайлівській громаді та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа I-III ст.».....	26
2.3 Аналіз отриманих результатів проведення гри «Світ громад».....	28
2.4 Надання рекомендацій навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа I-III ст.», щодо застосування гри «Світ громад» для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО.....	36
Висновки до другого розділу.....	38
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44
ДОДАТКИ.....	47

ВСТУП

Актуальність. Тисячі сімей були змушені покинути свої домівки через анексію Криму, розпалювання збройного конфлікту в сусідніх країнах, на сході України та через воєнний стан в Україні. Так, у 2018-2019 роках Мінсоцполітики взяло на облік 1 641 895 внутрішньо переміщених осіб у 1 322 216 сім'ях, з яких виховувалося 240 675 дітей. Згідно Міністерства соціальної політики України, на 2022 рік в Україні зареєстровано 4,9 млн ВПО, з них понад 3,5 млн отримали цей статус після 24 лютого 2022 року [10]. Діти, які стали вимушеними переселенцями, потребують соціально-педагогічної підтримки, з метою успішної адаптації у нових місцях поселення.

Надзвичайно складна політична та соціально-економічна ситуація в Україні, спричинена тривалою та важкою війною в Україні, викликала занепокоєння щодо психосоціальних умов частини населення, яка була змушена емігрувати у безпечніші райони. Отже, комплексне питання теоретичного осмислення та практичної реалізації соціально-педагогічної допомоги, надання першочергових соціальних послуг переселенцям та їхнім родинам, посідає чільне місце в українському суспільстві. Вимушено переміщені особи (ВПО) потребують матеріальної, соціально-педагогічної та психологічної допомоги та підтримки.

Негативно впливають на особистість постійні стресові ситуації, пов'язані з вимушеним від'їздом з постійного місця проживання, порушенням стабільних і звичних умов життя, втратою годувальника, друзів, родичів, позбавленням батьківського піклування. Діти, психологічно чутливі до психотравмуючих ситуацій, сприймають ситуацію найгостріше. Складні ситуації можуть призвести до почуття дискомфорту, зниження соціальної взаємодії та самооцінки, підвищеної тривоги, агресії та негативного ставлення до інших. Тому питання соціальної роботи, пов'язані з внутрішньо переміщеними особами та їхніми сім'ями, є соціальними та вимагають складної соціально-освітньої роботи з особливими ресурсами для вирішення, особливо покращення стану ВПО та їхніх сімей.

Виходячи з цього, **мета кваліфікаційної роботи бакалавра**: дослідити можливості застосування ігрових технологій (на прикладі гри «Світ громад») для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО в приймаючій громаді.

База проведення дослідження: Приймаюча Недригайлівська громада та навчальний заклад приймаючої громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.».

Об'єкт: послуга соціальної адаптації для підлітків ВПО в приймаючій громаді.

Предмет: ігрові технології для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО в приймаючій громаді.

Мета передбачає виконання певних **завдань**:

1. Проаналізувати нормативно-правові засади соціальної адаптації в приймаючих громадах підлітків ВПО та визначити понятійний апарат дослідження.
2. Описати особливості та потреби підлітків ВПО у умовах переміщення в межах України в результаті російської збройної агресії.
3. Дослідити етичні засади роботи з підлітками ВПО при наданні послуги із соціальної адаптації засобом застосування ігрових технологій.
4. Дослідити доцільність застосування ігрових технологій для сприяння соціальної адаптації в приймаючих громадах.
5. Організувати для цільової групи захід із використанням гри «Світ громад» та проаналізувати отримані результати з точки зору критеріїв соціальної адаптації в приймаючій громаді.
6. Надати рекомендацій навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.», щодо застосування гри «Світ громад» для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО.

Гіпотезою роботи є припущення:

- впровадження ігрових технологій як форма впливу на підлітків ВПО забезпечить їх соціальну адаптацію в приймаючій громаді.

Цільова група – підлітки ВПО віком від 12 до 17 років, які знаходяться в Недригайлівській територіальній громаді та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.»

Теоретико-методологічна база кваліфікаційної роботи: Висвітлення проблеми соціальної адаптації дітей підліткового віку знайшло відображення у працях Т. Азарової, Н. Альошиної, М. Антропової, Ю. Волошкової, О. Власової, М. Галагузової, В. Гурової, Б. Єрасової, М. Кольцової, А. Кравченко, В. Маркова, А. Мудрик та ін. Методичні поради з питань соціально-педагогічної та психологічної роботи з дітьми у конфліктний та постконфліктний період розробили Н. П. Бочкор, Є. В. Дубровська, О. В. Залеська та ін.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в реалізації гри «Світ громад» з підлітками ВПО та в наданні рекомендацій приймаючій громаді та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.», щодо застосування гри «Світ громад» для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО.

Методи дипломного дослідження. Для розв'язання завдань було використано такі методи:

– *теоретичні:* теоретичні: аналіз, синтез, систематизація, зіставлення, класифікація науково-психологічних джерел інформації, що дозволило узагальнити та систематизувати погляди вчених на проблему, яка вивчається;

– *емпіричні:* ігрові технології.

Практичне значення визначається тим, що гра «Світ громад» була реалізована для підлітків ВПО в Недригайлівській територіальній громаді в взаємодії з навчальним закладом громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.» та може використовуватися під час роботи з підлітками ВПО на різних територіях проживання для їх соціальної адаптації.

Матеріали дослідження можуть бути використані соціальними працівниками, службами які працюють з дітьми, в тому числі з підлітками ВПО.

Впровадження результатів дослідження полягають в наданні рекомендацій приймаючій громаді та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.», щодо застосування гри «Світ громад» для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО.

База проведення дипломного дослідження: Недригайлівська територіальна громада та навчальний заклад громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.»

Структура кваліфікаційної роботи: робота складається зі вступу, розділу 1, розділу 2, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі визначено мету, об'єкт, предмет дослідження, завдання а також обґрунтована актуальність.

У першому розділі «Теоретичні аспекти застосування ігрових технологій для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО в приймаючій громаді» було проаналізовано послугу соціальної адаптації підлітків ВПО та проблеми адаптації підлітків ВПО в приймаючій громаді, а також, описано етичні засади роботи з підлітками ВПО.

В другому розділі «застосування ігрових технологій для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО в приймаючій громаді» було описано процес проведення гри «Світ громад» з підлітками в Недригайлівській громаді в взаємодії з навчальним закладом громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.»; проаналізовано отримані результати проведення гри «Світ громад» та надати рекомендації приймаючій громаді та її окремим підрозділам, щодо застосування гри «Світ громад» для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО.

Загальний обсяг роботи складає 55 сторінок, 7 таблиці, 2 діаграми, 22 використаних джерел.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СПРИЯННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ ВПО В ПРИЙМАЮЧІЙ ГРОМАДІ

1.1 Особливості надання послуги соціальної адаптації підліткам ВПО

Законодавчу платформу послуги соціальної адаптації підліткам ВПО становлять такі законодавчі документи [12,13,14,15]:

- Державний стандарт соціальної адаптації (наказ Мінсоцполітики від 18.05.2015 № 514, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05.06.2015 р. за № 665/27110);
- Закон України «Про соціальні послуги» 17 січня 2019 року № 2671-VIII;
- Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» 21 червня 2001 року № 2558-III;
- Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» №1706-VII від 20.10.2014;
- Закон України №245- VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб» від 05.03.2015 року №245-VIII.

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» послуга соціальної адаптації надається особам, які опинилися у складних життєвих обставинах. Послуга надається протягом певного часу, необхідного для процесу активного гармонійного пристосування отримувача соціальної послуги до нових умов соціального середовища, з метою усунення/пристосування життєвих обмежень для підтримки соціальної незалежності, захисту та продовження своєї соціальної діяльності [14].

Форма надання послуги: послуга надаються на території суб'єктів, що надають соціальні послуги, протягом періоду, необхідного для активної та

гармонійної адаптації отримувачів соціальних послуг до нових умов життя суспільства.

Державний стандарт соціальної адаптації заклав в собі основні заходи, що складають зміст послуги соціальної адаптації дітей, в тому числі підлітків ВПО, форми роботи та орієнтовні терміни виконання [5]:

- Допомога в аналізі життєвої ситуації, визначення основних проблем, знаходження шляхів вирішення;
- Залучення отримувачів соціальних послуг до вирішення власних проблем, розробка та допомога в реалізації планів виходу зі складних ситуацій;
- Надання інформації з питань соціального захисту населення;
- Представництво інтересів;
- Надання психологічної допомоги;
- Корекція психічного стану і поведінки в повсякденному житті;
- Навчання та розвиток соціальних умінь, компетенцій, соціальних навичок;
- Участь в організації та діяльності груп взаємодопомоги;
- Сприяння зміцненню/відновленню доброзичливих сімейних і соціальних зв'язків;
- Сприяти ресоціалізації отримувачів соціальних послуг, звільнених з місць позбавлення волі;
- Допомога в отриманні інших соціальних послуг та професійне консультування з урахуванням виявлених потреб.

У нашому випадку соціальна адаптація є одним із найважливіших компонентів процесу пристосування до нових умов навчання та життя і визначається як процес пристосування підлітків до нових соціальних ситуацій.

Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» пояснює, що «адаптація внутрішньо переміщених підлітків – це процес, у якому особи прагнуть задовольнити свої потреби, досягти власних цілей і відповідати вимогам нового суспільства після переміщення».

Цей Закон відповідно до Конституції та законів України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлює гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб [13].

Отже, внутрішньо переміщені особи – це, особи чи групи людей, які були змушені залишити місце проживання через складну політичну, соціальну, економічну та екологічну ситуацію в їхній частині. Щоб уникнути порушень прав людини, військових конфліктів, зловживань і потреби національного правового та соціального захисту. Адаптація внутрішньо переміщених дітей – складний процес. Він об'єднує декілька галузей, які можуть вивчати різні науки – медицина, психологія, соціологія, антропологія, економіка, соціальна робота, тощо.

1.2 Особливості та потреби підлітків ВПО у контексті надання послуги соціальної адаптації

У будь-якому конфлікті найбільше страждає найвразливіша частина населення, а саме діти. Вони відчують значні соціальні та психоемоційні труднощі, пов'язані зі зміною життєвих обставин і звичних кіл спілкування, особливо якщо таке переселення викликане війною. Травматичний стрес вважається нормальною реакцією на ненормальні ситуації (події за межами нормального життєвого досвіду людини).

Діти, підлітки відображають у своїй грі те, що відбувається навколо. Для них гра – це можливість розібратися з ситуацією, яка сталася або відбувається. Тому вони знаходять відображення в рольових іграх війни, переселення, переховування в бомбосховищі, грі в солдатів, лікарів, волонтерів тощо, особливо в ігри які є на гаджетах. У цьому випадку хвилюватися нема про що (якщо це не загрожує здоров'ю і життю зараженої дитини). Це нормальна реакція дитини на нестандартну ситуацію.

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) — це відстрочена та/або тривала реакція на надзвичайно загрозливу або катастрофічну стресову подію

чи ситуацію (короткострокову чи тривалу). За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, близько 80 % людей, які постраждали в екстремальних випадках, успішно справляються з травматичним стресом, і лише у 20 % із проявами травматичного стресу розвивається посттравматичний стресовий розлад, розлад, який супроводжується фізичними та психологічними симптомами [10] [(див. Таблицю 1.1). Ми досліджуємо підлітків, як цільову аудиторію дослідження.

Таблиця 1.1

Ознаки та симптоми посттравматичного стресового розладу у підлітків (за даними Американського національного центру з ПТСР) [9,21]

Вікова категорія дітей	Ознаки та симптоми
<i>Підлітки (12–18 років)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Егоїстичність • Небезпечна для життя поведінка • Бунт удома або в школі • Різкі зміни у стосунках • Депресія, уникнення спілкування • Зниження успішності в школі • Спроба віддалитися і захиститися від почуттів сорому, провини, приниження • Надмірна активність з іншими людьми чи відсторонення від інших з метою врегулювання внутрішнього конфлікту • Схильність до переживання нещасних випадків • Бажання помсти, активність, пов'язана з відповіддю на травму • Порушення сну і харчування, нічні кошмари.

Складено за допомогою джерел [4,5,7]

В окремих психологічних працях виділяють типові психологічні синдроми дітей ВПО (В.Л. Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан):

1. Психічне замикання (дитина повністю замикається в собі);
2. Домашня та групова ізоляція (замкненість у родині чи групі однолітків);
3. Соціальна дезорієнтація (намагається вписатися, але не може це зробити через недостатнє усвідомлення соціальних норм).

Переміщені особи, у тому числі підлітки, часто демонструють характеристики, які сприяють їхньому залученню до екстремістських дій,

зокрема: агресія, злочинність, девіантна поведінка, негативне ставлення до місцевого населення, почуття відчуженості, соціальна несправедливість. У результаті діти стикаються з проблемами соціальної дезадаптації. Невідповідний стан призводить до неуспішності та поганої поведінки, а дитина відноситься до «небезпечної групи», яку важко виховувати. Погіршується ставлення оточення до дитини, внаслідок чого поведінка підлітка стає більш неконтрольованою.

Зрозуміло, що дезадаптація може призвести до функціональних, а іноді навіть органічних порушень у фізичному та психічному здоров'ї підлітків, і тому цих дітей необхідно вирішувати комплексно та міждисциплінарно. Для цього навчальні заклади повинні проводити інтенсивне вступне навчання для дітей, які прибувають до закладу, та членів їхніх сімей, щоб ознайомити їх із приймаючою спільнотою та її системами цінностей місцевими традиціями та мають забезпечити постійну освітню підтримку для вивчення дитини.

Адаптація дітей-переселенців до нової школи є одним із найважливіших компонентів адаптації родини до місця переселення. Допомогти дитині влитися в новий колектив, включити її в навчальний процес, знизити рівень стресу, не називати інших учнів «жертвами», мотивувати її до навчання – це те, чим повинен займатися вчитель. Успіх у цій роботі починається з того, як діти знайомляться з новими командами. Спроба вчителя висвітлити важкий досвід дитини в зоні конфлікту може призвести до того, що нова дитина буде відкинута з класу або призведе до надмірної героїзації її минулого. Звісно, вчителі та однолітки мають щось знати про нових учнів, а школа має зосередитись насамперед на залученні дітей до навчального процесу.

Коли діти потрапляють у новий колектив зі сформованою структурою та лідером, вони змушені заново будувати стосунки з новими однокласниками та вчителями. Змінюючи класи, школярі переживають, чи приймуть їх нові однокласники, чи зможуть вони адаптуватися до вимог нової школи. Тому перед тим, як дізнатися здібності нового школяра, важливо не тільки оцінити рівень його освіти, а й врахувати, де дитина навчалася до переїзду. Якщо

рівень навчання нового учня нижчий за середній рівень нового класу, слід визначити, чи є це результатом різних вимог у попередній школі чи результатом індивідуальних здібностей дитини, і взяти це до уваги під час навчання.

На успішність адаптації підлітків ВПО також впливає те, як дитина ходить до школи і повертається з неї, як організовано її харчування, з ким вона живе після уроків, чи ходить вона в музичну школу чи на спортивне відділення, якщо звикла до цього вдома. Тому спілкування між батьками та вчителями, а також спілкування між переміщеними сім'ями та шкільними консультантами є особливо важливим. Для адаптації дитини важливо не тільки налаштувати її на позитив, а й підготувати до можливих труднощів і спробувати їх вирішувати разом. Підтримка батьків дає дитині відчуття захищеності, впевненості в позитивному результаті, допомагає швидше влитися в новий колектив.

Нижче наведено основні критерії визначення успішності адаптації дитини до навчального закладу, які поширюються і на адаптацію дітей-переселенців [21].

1. Виконавча частина адаптації до навчального процесу полягає в ознайомленні дітей та їх батьків з особливостями організації навчального процесу, деталями та характеристиками діяльності навчального закладу (система, навчальний план, дрес-код, критерії оцінювання, тощо). Важливо, щоб класний керівник (або інший педагог чи психолог) знайомив дитину з навчальним закладом, відвідував (самостійно або запрошував нових однокласників), розповідав про вимоги до новачків, свята і традиції, особливості норми і правила навчального закладу.

2. Частина адаптивної поведінки відображає, наскільки дитина дотримується правил поведінки навчального закладу та відповідає загальноприйнятим нормам.

3. Емоційна складова адаптації включає загальний емоційний стан дитини під час навчання в школі.

4. Психосоціальний компонент включає статусні характеристики індивідів в офіційних і неофіційних системах відносин. Проблема полягає в тому, що ставлення до учнів формується в молодших класах і мало змінюється з роками, що ускладнює інтеграцію новачка, часто призводить до зниження його статусу в новому колективі і створює умови для неприйняття.

5. Навчальний компонент включає успішність учня в навчальній діяльності. Низький рівень володіння розмовною українською мовою ускладнює процес навчання для переселенців з традиційно російськомовного Донбасу. Для покращення адаптаційних можливостей дітей-переселенців необхідно організувати додаткові мовні курси, а при необхідності звертатися до логопеда за допомогою з вимовою. Для початківців дуже важливо створювати успішні ситуації, щоб діти не втрачали впевненості та мотивації до навчання.

Важливим аспектом підтримки адаптації є залучення батьків до освітнього процесу. У навчальних закладах рекомендується організувати заходи з історії та культурології країни та її різних регіонів, де можна обговорювати питання культурного та релігійного розмаїття. Педагогам, які працюють з такими дітьми та їх родинами, необхідно надавати науково-методичну та психологічну допомогу. Це може включати питання задоволення освітніх потреб підлітків ВПО, очікування вчителів щодо таких учнів та стратегії навчання для дітей-переміщених осіб.

1.3 Етичні засади роботи з підлітками внутрішньо переміщених осіб

Соціальна робота з підлітками ВПО ґрунтується на етичних принципах, визначених «Етичним кодексом спеціалістів із соціальної роботи України», затвердженим наказом Міністерства молоді та спорту України від 1965 р. [22], документом «Global Social Work Statement of Ethical Principles» 2018 року, який містить принципи та стандарти етики соціальної роботи тощо. Крім того, діяльність з ними регулюється з дозволу школи та самих батьків і дітей.

Кодекс етики спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників та соціальних педагогів) України – це документ, спрямований на практику соціальної роботи в багатьох функціональних сферах з метою розвитку потенціалу та здібностей особистості, а також задоволення потреб людини. Кодекс етики соціальної роботи України визначає основні орієнтири фахівця у професійній діяльності, виконанні службових обов'язків, організації взаємодії з клієнтами. Цей документ визначає методи вирішення етичних питань і прийняття найбільш відповідних етичних професійних рішень. В основу Кодексу етики соціальної роботи України покладено міжнародні етичні принципи та стандарти соціальної роботи, встановлені Конгресом Міжнародної федерації соціальних працівників (6-8 липня 1994 р.). Кодекс етики соціальної роботи України містить [6,22]:

1. Етичні принципи діяльності фахівців із соціальної роботи (перелік базових етичних ідей і традицій, які є основою для прийняття етичних рішень у соціальній роботі);

2. Стандарти етичної поведінки фахівців із соціальної роботи (основа професійної діяльності).

Етичні принципи соціальних працівників:

- Поважати гідність кожної людини. Кожна особистість унікальна та неповторна, і соціальні працівники мають це враховувати та не допускати жодних проявів зневаги до особистості. Кожна людина має право на самореалізацію, і це не означає порушення подібних прав інших людей. Соціальна робота несумісна з примушуванням клієнта діяти, прямо чи опосередковано, навіть на користь клієнта чи його близького соціального оточення.

- Пріоритет інтересів клієнтів. Фахівці соціальної роботи спрямовують усі свої зусилля, знання та навички, щоб допомогти громадянам, сім'ям, групам, громадам покращити своє життя та вирішити конфлікти, що виникли, і подолати їх наслідки.

- Толерантність. Фахівці соціальної роботи толерантні до широкого спектру емоційних проявів клієнтів, мають відповідний рівень професійної підготовки, здатні зберігати рівновагу та толерантність у різноманітних ситуаціях. Фахівці соціальної роботи приймають проблеми та ситуації клієнтів незалежно від їх способу життя, поведінки, суспільства та національності, статі тощо.

- Довіра та взаємодія при вирішенні проблем клієнтів. Фахівці із соціальної роботи працюють разом із клієнтами, намагаючись якнайкраще вирішити будь-які проблеми, з якими вони стикаються, щоб якнайкраще служити інтересам клієнта. Фахівці соціальної роботи заохочують клієнтів до добровільної участі в процесі надання соціальних послуг. Фахівці соціальної роботи повинні заохочувати максимальну незалежність клієнтів у вирішенні їхніх соціальних проблем або поведінки у відповідних соціальних ситуаціях. Фахівці соціальної роботи та клієнти створюють доброзичливу атмосферу спілкування. Довіра до фахівців соціальної роботи є необхідною умовою ефективної соціальної діяльності.

- Доступність послуги. Фахівці із соціальної роботи допомагають усім, хто звертається до них за захистом, підтримкою, консультацією чи порадою, без будь-якої дискримінації за статтю, віком, фізичними чи розумовими вадами, соціальним походженням чи расою, релігією, мовою, політичними поглядами, сексуальною орієнтацією.

- Конфіденційність. Фахівці соціальної роботи в будь-якому соціальному середовищі навчають клієнтів про те, як і чому потрібна конфіденційність, а також про обмеження конфіденційності. Фахівці соціальної роботи зобов'язані зберігати конфіденційність і не повинні розголошувати будь-яку інформацію про клієнта за винятком випадків, коли це передбачено законом.

- Повага до професійної етики. Фахівці із соціальної роботи сприяють розробці та реалізації заходів у рамках соціальної політики щодо забезпечення благополуччя людини, громади, спільноти та відповідають за розробку та

використання професійних стандартів у вирішенні практичних завдань соціальної роботи.

Етична поведінка щодо клієнтів включає наступні етичні стандарти [22]:

1. Поважати особистість клієнтів і забезпечувати захист їхньої гідності та прав, незалежно від їх походження, статі, віку та внеску в суспільство та соціальний розвиток.

2. Намагатися зрозуміти кожного клієнта, з'ясувати всі фактори, пов'язані з проблемою, надати найкращий вид професійної діяльності чи соціальних послуг.

3. Безпека клієнта є першочерговою умовою діяльності уповноваженого із соціальної роботи.

4. Допомога всім клієнтам однаково та відповідальність за свої особисті дії.

5. Підтримка прав клієнтів на взаємодію на основі довіри, емпатії та конфіденційності.

6. Клієнти мають право змінювати свої переконання та життєві уподобання без будь-якого тиску з боку соціальних працівників (за винятком соціальних ситуацій, коли клієнт не усвідомлює небезпеки для себе та свого найближчого соціального оточення).

7. Визнавати та поважати наміри клієнта та нести відповідальність за прийняті рішення.

8. Якщо належні соціальні послуги не можуть бути надані, соціальні працівники повинні інформувати клієнтів у спосіб, який дозволяє їм свободу дій.

Отже, існування національного етичного кодексу, який регулює діяльність соціальних працівників, свідчить про завершення етапу професіоналізації соціальної роботи в даній країні. В Україні останніми роками точаться активні дискусії щодо змісту та доцільності етичного документу, який визначатиме норми та стандарти поведінки фахівців нової для нашої країни професії «соціальна робота». Нарешті ці спроби завершилися

появою вміщеного вище Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України, який враховує як міжнародні етичні стандарти, так українські умови їх реалізації. Його прийнято Українською асоціацією соціальних педагогів і спеціалістів із соціальної роботи.

Висновки до першого розділу

Законодавчу платформу послуги соціальної адаптації формують такі законодавчі документи: Державний стандарт соціальної адаптації; Закон України «Про соціальні послуги»; Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю»; Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»; Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб». Аналізуючи дані документи, було визначено, що ці саме вони значно допомагають регулювати підтримку і надання послуги соціальної адаптації всім верствам населення, в тому числі підліткам ВПО, прописують в собі особливості та етапи проведення соціальної адаптації та проведення моніторингу якості надання даної послуги.

Особливу соціальну групу становлять підлітки ВПО. Особливістю дезадаптації підлітків ВПО є характеристики, які сприяють їхньому залученню до екстремістських дій, зокрема: агресія, злочинність, девіантна поведінка, негативне ставлення до місцевого населення, почуття відчуженості, соціальна несправедливість. У результаті діти стикаються з проблемами соціальної дезадаптації. Адаптація дітей-переселенців до нової школи є одним із найважливіших компонентів адаптації всієї родини до місця переселення. Важливим аспектом підтримки інтеграції є залучення батьків до освітнього процесу.

Важлива роль у сприянні соціальній адаптації підлітків ВПО, загалом належить соціальним службам, і соціальним працівникам зокрема. Серед іншого, професійна діяльність соціальних працівників базується на засадах Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України, який містить етичні принципи діяльності та стандарти етичної поведінки спеціалістів із соціальної роботи. Основні з них: повага до гідності кожної людини, пріоритет інтересів клієнтів, толерантність, довіра та співпраця для вирішення проблем, надання послуг, конфіденційність та дотримання норм професійної етики.

РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СПРИЯННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ ВПО В ПРИЙМАЮЧІЙ ГРОМАДІ

2.1 Застосування ігрових технологій для соціальної адаптації підлітків ВПО

Однією з форм реалізації процесу соціалізації є соціальна адаптація — взаємодія людини з соціальним середовищем, під час якої відбувається узгодження запитів і очікувань обох сторін.

Захарова Н. М. Розглядаючи проблему соціальної адаптації дітей, під поняттям соціальна адаптація розуміє процес активного пристосування з використанням різних засобів, пріоритет діяльності, що відповідає вимогам гри, у міру виконання дітьми соціальної функції та ролі в групах [8].

Заслужують на увагу соціально-педагогічні прийоми, що оптимізують адаптаційний процес дітей-підлітків, засновані на використанні адаптаційно-розвивальних можливостей різноманітних ігрових видів діяльності: сюжетних, театралізованих, дійових ігор, ігрових вправ.

У процес соціалізації залучається все оточення особистості: сім'я, однолітки по сусідству, заклади освіти, засоби масової інформації тощо.

Процес формування особистості поділяється на три чітко виражених етапи [8]:

1. Етапи, на яких діти наслідують і копіюють поведінку дорослих;
2. Ігрова фаза, коли діти усвідомлюють рольову поведінку;
3. Фаза групової гри, під час якої діти вчаться розуміти, що очікується від них як від групи.

Мета соціалізації, особистісні якості, якими дитина повинна набути, і поведінка, якій вона повинна навчитися, варіюються від однієї культури до іншої, як і методи, які використовуються для соціалізації дітей.

Спільна гра є основним рушієм розвитку стосунків між дітьми.

Як відомо, ігрова діяльність є одним із основних засобів соціальної адаптації дітей, в тому числі підлітків, вона впливає на тривожність, емоційну

напругу, депресію, фізичну та розумову втому та інші дезадаптивні психологічні стани. Впливаючи на мотивацію та сфери необхідності, ігрова діяльність задовольняє потребу в самовираженні, виході зі стресових соціальних ситуацій і підтримці соціальних стосунків.

Розуміння гри обґрунтовує вибір як засобу соціальної адаптації, по-перше, як основного виду діяльності (О. М. Леонт'єв), по-друге, як ефективного розвивального середовища (С. Л. Рубінштейн), по-третє, як засобу інтеграція дітей у суспільство (Л. С. Виготський, Д. Б. Ельконін, О. П. Усова) [8, 16].

За словами Л. С. Виготського, сама гра є джерелом розвитку будь-якої дитини, створює «зону найближчого розвитку» — можливість для дитини перейти від того, що вона вже вмє робити самостійно, до того, що вона може робити спільно. Ця можливість характеризує прагнення дитини до розвитку та успіху.

Отже, ігри допомагають: розвивати у дітей емпатію; вчити дітей по-іншому висловлювати своє ставлення до інших, якщо це необхідно; позитивно ставитися до однолітків.

Рольова гра є частиною поведінки дитини і стає основним способом взаємодії між партнерами. Кожна дитина, яка бере на себе певну роль, стає частиною цього процесу, одним із структурних і формуючих елементів ситуації — її учасником. Як член групи дітей, його поведінка регулюється загальними для всіх законами групового життя. Це дещо обмежує свободу пересування дитини і пов'язане з присутністю в грі інших гравців. Таким чином, група однолітків є першим випадком, коли ви можете сформулювати власну думку поза контролем дорослих та інших однолітків. Це весела форма взаємодії, в якій діти отримують форму солідарності та форму партнерської взаємодії.

Гра – це спосіб самореалізації дитини: тут вона може випробувати себе в різних ролях і ситуаціях, що значно полегшує її прийняття соціальних норм у реальному житті. Щоб процес адаптації до нових соціальних умов пройшов

успішно, важливо підбирати ігри та ігрові прийоми, які за короткий час швидко сприяють розвитку ігрових навичок і тим самим дають позитивний ефект. Позитивно впливає на збільшення ігрових контактів і розширення кола спілкування, щось «нове» а отже й адаптуючись до них. Упроваджувати ігрові технології слід блоками: ознайомлювальним, реконструктивно-формульвальним, закріплювальним на заняттях тривалістю 15-20 хв., які проводяться раз-двічі на тиждень у формі міні-тренінгу.

Завдання ознайомчого блоку: знайомство в системі: «дорослий-дитина», «дитина-вчитель», встановлення позитивних зв'язків, корекція емоційних станів, розвиток навичок спільної діяльності, відпрацювання ввічливого звертання та активного зближення.

Завдання блоків реконструкції та ознайомлення: коригувати емоційний стан; розвивати позитивне ставлення до дошкільної освіти; формувати конструктивні моделі поведінки; розвивати навички позитивної соціальної поведінки; збагачувати соціальний досвід; розвивати почуття єдності та згуртованості.

Завдання блоку закріплення: закріплення конструктивних форм поведінки, комунікативних навичок, розуміння емоційного стану іншої дитини, здатності повноцінно виражати та регулювати власний емоційний стан, гра на модифікацію неправильної поведінки.

Сама гра є засобом підготовки дітей до «дорослого» життя, соціалізації, морально-етичного виховання. У грі діти ініціативно розуміють навколишній світ, стосунки між людьми, правила і норми поведінки, реалізують власні здібності, стосунки з іншими.

За допомогою гри дитина опановує: всю систему людських стосунків - спочатку емоційний рівень, потім інтелектуальний рівень; прийоми практичної та інтелектуальної діяльності; широкий спектр людських емоцій; поняття «добро» і «зло», вчиться розрізняти їх.

Недарма Василь Сухомлинський порівнює гру з великим світлим вікном, через яке в духовний світ дитини вливається живильний потік думок і понять про навколишній світ.

Якщо в реальному житті діти-підлітки зосереджені переважно на спілкуванні з дорослими, то в іграх вони переважно спілкуються один з одним. На поведінку дитини впливає партнер по грі - його ставлення до ігрового завдання, іншим учасникам і до самої ігрової діяльності, що змушує дітей зосереджуватися один на одному і усвідомлювати в собі морально-етичні норми.

В своєму дослідженні в якості формування соціальної адаптації ми будемо використовувати гру «Світ громад».

Гра, яку ми будемо використовувати в своєму дослідженні, на нашу думку, має з перелічених декілька функцій, зокрема: орієнтаційна, оскільки гра «Світ громад», передбачає отримання гравцями знань про те, що як відбувається в громаді; заміщаюча, тому що, ця гра повинна змінити погляди на звичні речі. Наприклад, у нашому випадку, ми хочемо, щоб підлітки побачили, що зміна місця проживання не впливає на їх життєдіяльність, тобто, адаптуватися можна до будь чого.

Як зазначається в інструкції до гри «Світ громад», вона є грою-тренінгом та допомагає гравцям збільшити знання з громадянської освіти. Ця гра для осіб віком від 12 років. Середня тривалість однієї гри 2-3 години, але це залежить від того, який сценарій буде обрано для створення громади. Для участі запрошують 4-5 гравців та окремо можна щоб хтось виконував роль мера.

Гра складається з таких складових:

1. 10 карт сценаріїв, в яких зазначено назву майбутньої громади, яку будуть створювати гравці, умови перемоги, тобто що потрібно побудувати в громаді та який рівень привабливості має бути досягнутий протягом гри. Також на цих картках зазначається які показники компетентностей повинні бути у кожного з гравців для того щоб цілі сценарію були досягнутими (Додаток А).

2. 32 карти інструментів розвитку громади. На початку кожного раунду з цієї колоди мер має можливість витягти чотири карти, але відкрити лише одну, а потім або ж виконати умову, яка там описана, або залишити її до кінця раунду, але потім потрібно обов'язково повернутися до цього (Додаток Б).

3. 70 карт життєвих обставин. З колоди цих карт кожен гравець на початку раунду витягує одну карту, на якій описана певна обставина, яка може бути або позитивною або негативною для учасника (Додаток В).

4. 1 муніципалітет, це головна установа громади. Але на даній картці також є умова, за кожен негативний пункт привабливості – 50 стек'ю (грошова одиниця гри), а за кожен привабливий +50 (Додаток Д).

5. 12 комунальних об'єктів, які можуть бути побудовані за кошти громадського бюджету та можуть або ж додавати привабливість громади або ж навпаки через це можна пункти втратити (Додаток Е).

6. 10 видів місцевого приватного бізнесу, це об'єкти які можуть будувати учасники за власні кошти, як приватну власність, а потім кожного раунду отримувати додатковий прибуток та сплачувати за нього податок. Також ці об'єкти можуть додавати привабливості громаді, компетенції власнику або ж додаткову енергію (Додаток Ж).

7. 2 типи нерухомості. На початку гри кожному гравцю надається квартира, але за 50 стек'ю можна придбати будинок. Відповідно за будинок кожного раунду потрібно буде сплачувати більший податок (Додаток З).

8. 16 ігрових ролей, що враховують гендерний баланс. На даних картах є короткий опис ролі, вказана сума доходів, податків та витрат, які гравець буде сплачувати та отримувати кожного раунду. Також на цих картах є перелік компетентностей та бонусів (Додаток К).

9. 3 види фішок. Маркер жовтого кольору – енергія, червоного – маркери компетентностей та синього кольору – маркери привабливості громади та показник раунду (Додаток Л).

10. 1 ігрове поле. На ньому є шкала привабливості та раунду, місце для розміщення сценарію, колоди інструментів та життєвих обставин (Додаток М).

11. 1 колода мера. В якій зазначається поетапність гри (Додаток Н).

12. 6 наборів ігрових грошей (Додаток П).

Отже, ігрові технології мають великі переваги у своєму використанні через те, що під час ігор можна чомусь навчити гравців, при цьому вони будуть отримувати ці знання не докладаючи зусиль. Гра, яку ми обрали для проведення серед підлітків ВПО, є багатофункціональною та має багато складових, але в той же час є гарним інструментом. «Світ громад» яскраво демонструє процеси які відбуваються в громаді та те, як кожен з нас впливає на її розвиток.

2.2. Характеристика та опис проведення гри «Світ громад» з підлітками в Недригайлівській громаді та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.»

У даній курсовій роботі метою було проаналізувати можливості гри «Світ громад» як форми впливу на підлітків ВПО забезпечить їх соціальну адаптацію в приймаючій громаді.

Як зазначалося у вступі, цільовою аудиторією є підлітки, гра проводилась в Недригайлівській громаді та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.» з метою дослідження чи має обрана ігрова технологія вплив на соціальну адаптацію підлітків в приймаючій громаді. Для того щоб дізнатися чи відчули цей вплив підлітки нами була розроблена та запропонована анкета (Додаток Р), яка складається з 9 питань, а також для більш активних ми задали ще одне уточнююче питання.

Практична частина дослідження відбувалася **14 квітня 2021** року. Участь в грі взяли 5 підлітків та 4 учнів Тернівської загальноосвітньої школи.

Гра «Світ громад» є інтерактивним навчальним заходом, спрямованим на формування у підлітків (учнів навчального закладу) розуміння принципів громадського життя, взаємодії у громадських структурах та розвитку навичок активної участі в різних сферах громадського життя.

Опис проведення гри «Світ громад»:

Підготовчий етап:

1. Формування організаційного комітету, який відповідає за планування та координацію заходу.
2. Визначення цілей і завдань гри, обговорення формату та правил проведення.
3. Розробка сценарію гри, включаючи рольові ситуації, завдання та сценарії розвитку подій.
4. Підготовка інформаційних матеріалів, презентацій, карт, символіки тощо.

Проведення гри:

Учасники гри поділяються на команди, які представляють різні сфери громадського життя (наприклад, освіту, культуру, медицину, екологію тощо).

Кожна команда отримує свої завдання та рольові ситуації, які потрібно вирішити.

Учасники мають можливість обговорити та запропонувати власні рішення, співпрацювати з іншими командами, вести переговори, робити презентації тощо.

Гра проводиться у форматі раундів, де кожен раунд відтворює певну ситуацію або проблему, яку потрібно вирішити.

Заключний етап:

Після завершення гри проводиться аналіз результатів та обговорення отриманих рішень.

Організується звітування команд про виконані завдання та презентація рішень.

Підводяться підсумки гри, нагородження переможців та підтримування активної участі учасників у громадському житті.

Серед ролей, які обрали учасники дослідження були: «Пенсіонер»; «Фермер»; «Вчитель»; «Підприємець»; «Безробітний» та «Переселенець». Загалом гра тривала з 13:00 до 16:24, тобто майже 3.5 години. В ході гри

учасники перемогли на 5 раунді з показником привабливості громади +6, а також всі учасники мали приватний бізнес та деякі «придбали» собі квартиру. Після гри учасники пройшли анкетування, результати якого описані в наступному розділі.

Отже, у зв'язку з тим, що було змінено учасників гри, захід було проведено лише раз. В умовах гри зазначається, що гравців має бути 2-6 та середня тривалість гри 2 години, у зв'язку з тим, що у нас було 9 учасників час гри також збільшився до 3.5 годин, враховуючи те, що сценарій був один з найлегших. Для гри учасниками спеціально було обрано роль переселенця та різні об'єкти, пояснюючи це тим, що їм цікаво побачити як цей процес відбувається в грі. Було помітно, що гра не є складною для дітей, оскільки під час гри жодних питань не виникало, а також тому що учасники перемогли у грі.

Гра «Світ громад» сприяє розвитку навичок комунікації, лідерства, співпраці та прийняття рішень учасниками. Вона створює можливість ближче ознайомитись з реальними проблемами та ситуаціями, з якими стикаються саме ВПО, особливо діти та виробляти стратегії їх вирішення. Такий підхід сприяє активному громадському розвитку, формуванню громадського свідомості та підтримує залучення підлітків до участі в різних ініціативах та проектах громади.

2.3 Аналіз отриманих результатів проведення гри «Світ громад»

Як зазначалося раніше, для дослідження впливу гри «Світ громад» на формування соціальної адаптації підлітків із числа ВПО, нами було розроблено анкету, яка складається з 9 питань, 8 з яких закритого типу та 1 відкрите, для з'ясування думок та вражень від заходу. Загалом участь в грі та опитуванні взяло 9 осіб. Результати анкетування були перераховані у відсотки та відображені в таблицях.

Перше та друге запитання було розділено на вікову та статеву ідентифікацію: «Ваш вік?», «Ваша стать?» (рис.2.1, рис.2.2)

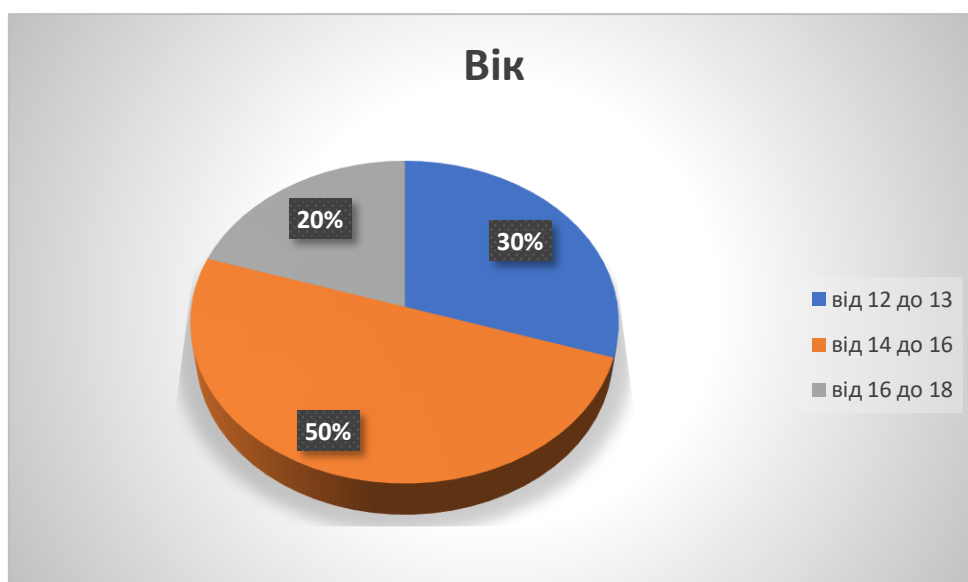

Рисунок 2.1 вікова ідентифікація підлітків з числа внутрішньо переміщених осіб

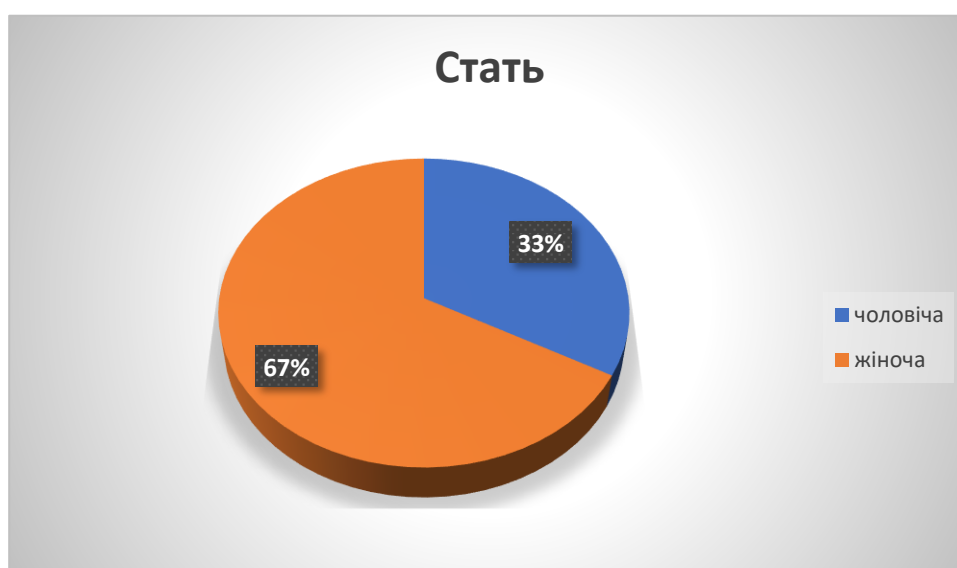

Рисунок 2.2 статева ідентифікація підлітків з числа внутрішньо переміщених осіб

Отже, як видно з представлених діаграм, вік підлітків переважав (від 14 до 16 років), якщо дивитися на стать, то переважає жіноча, так як чоловіки більш сором'язливі.

В наступних запитаннях анкети ми хотіли дослідити настрій учасників після гри та чи зрозумілою була гра. А саме на перше запитання «Які емоції у

Вас виникають після гри?» 100% учасників відповіли, що емоції були повністю позитивними, інші варіанти: «частково негативні»; «повністю негативні»; «ніяких емоцій не виникало», не були обрані жодним з учасників.

Наступним було запитання: «Чи зрозуміли Ви механізм гри (етапи гри, елементи гри та їх значення, мету гри)?», результати якого відображені на Табл.2.1.

Таблиця 2.1

Результати відповідей на питання анкети «Чи зрозуміли Ви механізм гри (етапи гри, елементи гри та їх значення, мету гри)?»

Чи зрозуміли Ви механізм гри (етапи гри, елементи гри та їх значення, мету гри)?	
А) Так, все було зрозуміло;	88.9%
Б) Дещо зрозуміло, а дещо ні;	0%
В) Дещо було не зрозуміло, але в ході гри все було пояснено;	11.1%
Г) Нічого взагалі не зрозумів/ла;	0%
Д) Інше.	0%

Були отримані такі результати: 88.9 % відповіли, що все було зрозуміло; відповіді «Дещо зрозуміло, а дещо ні», «Нічого не зрозуміло» та написати власний варіант обрали 0%, а варіант «Дещо було не зрозуміло, але в ході гри все було пояснено» обрали 11.1%. Отже з отриманих даних можна сказати, що гра була зрозумілою для підлітків ВПО, а той, кому щось було не зрозуміло, отримав відповіді на запитанні в ході гри, тобто можна сказати, що гра є неважливою, а отже завдяки її використанню можна здійснити вплив, оскільки гравці розуміють механізм гри.

Наступне запитання анкети стосувалось безпосередньо думки підлітків ВПО, як вони вбачають дану гру: «Якими словами ви описали б гру «Світ Громад»? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)» (Табл.2.2).

Таблиця 2.2

Відповіді на запитання анкети «Якими словами ви описали б гру «Світ Громад»? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)

Якими словами ви описали б гру «Світ Громад»? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)	
А) Цікава	56%
Б) Захоплююча	0%
В) Креативна	11%
Г) Соціальна	11%
Д) Весела	11%
Е) Навчальна	22%
Є) Складна	22%
Ж) Інша (вказіть свою відповідь): _____	0%

Як зазначено у таблиці, 56% підлітків вважають, що гра була цікава, а також 22% було у показниках: навчальна і складна. Отже, можна сказати що більшість дітей відповіли «позитивні фактори гри», тому що на собі відчули цей вплив під час гри. Також варто зазначити, що жоден з учасників не обрав варіант відповіді «інша (вказіть свою відповідь)», тобто кожен фахівець помітив, що в грі присутні елементи соціального, певні складності, зацікавлення, та ін.

В наступній таблиці, зазначені відповіді ще одне запитання анкети, яке має на меті з'ясувати: «Які аспекти гри «Світ Громад» вам найбільше сподобалися? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)?»

Таблиця 2.3

Відповіді на запитання анкети «Які аспекти гри «Світ Громад» вам найбільше сподобалися? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)»

Які аспекти гри «Світ Громад» вам найбільше сподобалися? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)	
А) Можливість створення та налаштування власного персонажа	33%
Б) Взаємодія з іншими гравцями	33%
В) Розвиток та вдосконалення своїх навичок	11%
Г) Вирішення завдань та квестів	22 %

Д) Експлорація великого віртуального світу	0%
Е) Співпраця з іншими гравцями для досягнення спільних цілей	22%
Є) Битви та розділи	11%
Ж) Інші (вказіть свою відповідь): _____	0%

За результатами, можна побачити, що більшість з опитаних обрали варіанти «Можливість створення та налаштування власного персонажа», «Взаємодія з іншими гравцями» (55.6%), також думки співпали серед відповідей: «Вирішення завдань та квестів» (33%) та «Співпраця з іншими гравцями для досягнення спільних цілей» (33%).

Завдяки наступному запитанню, ми хотіли з'ясувати: «Які виклики або проблеми ви зазнали під час гри «Світ Громад»? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)? (Табл.2.4).

Таблиця 2.4

Відповіді на питання анкети «Які виклики або проблеми ви зазнали під час гри «Світ Громад»? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)»

Які виклики або проблеми ви зазнали під час гри "Світ Громад"? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)	
А) Складні завдання, які важко виконати	22%
Б) Конфлікти з іншими гравцями	0%
В) Технічні проблеми (лаги, збої тощо)	11%
Г) Втрата інтересу через повторюваність або монотонність	0%
Д) Недостатній рівень спілкування з іншими гравцями	11%
Е) Інші (вказіть свою відповідь): _____	56% %

За результатами відомо, що 22% учасників вважають, що складними були завдання, які важко виконати, а 11% опитаних відповіли, що технічні проблеми. Також, цікавим виявилось те, що 56% опитаних дітей відповіли, що «інше», проте в відповіді на це питання написали, що труднощів не виникало. Тобто деякі (більшість) дітей вважають, що труднощів гра не викликає.

У наступному запитанні ми хотіли з'ясувати думку учасників гри стосовно того, чи корисно було б застосовувати гру «Світ громад» у роботі з підлітками ВПО (Табл.2. 5).

Таблиця 2.5

Відповіді на питання анкети «Чи корисно було б застосовувати гру «Світ громад» у роботі з підлітками ВПО?»

Чи корисно було б застосовувати гру «Світ громад» у роботі з підлітками ВПО?	
А) Так;	55.6%
Б) Ні;	0%
В) так, але потрібно було б трішки адаптувати гру для безробітних;	44.4%
Г) Інше.	0%

За отриманими результатами ми з'ясували, що 55.6% респондентів вважають, що гра була б корисною для підлітків ВПО, а 44.4% опитаних дітей вважають, що для того щоб гру можна було використовувати у роботі з дітьми, її потрібно адаптувати.

Також ми хотіли дізнатися думку гравців щодо того, чи можливо завдяки грі «Світ громад» підвищити професійну мотивацію у безробітних (Табл.2.6).

Таблиця 2.6

Відповіді на питання анкети «Чи можливо завдяки грі «Світ громад» підвищити рівень соціальної адаптації підлітків ВПО?»

Чи можливо завдяки грі «Світ громад» підвищити рівень соціальної адаптації підлітків ВПО?	
А) Так;	33.3%
Б) Ні;	11.1%
В) Можливо, але не у всіх безробітних;	44.4%
Г) Варто спробувати застосувати дану гру;	11.1%
Д) Інше.	0%

За отриманими відповідями, можна побачити, що більшість обрали варіант відповіді «Можливо, але не у всіх підлітків ВПО» (44.4%), спираючись на дані, які були отримані в попередньому запитанні, можливо у декого з дітей не можна підвищити соціальну адаптацію через те, що для цих осіб гра буде не зрозумілою та важкою, а отже і користі від неї також не має.

Останнє запитання анкети, було відкрите: «Будь ласка, коротко опишіть Ваші думки, які виникали під час та після завершення гри», в результаті були отримані такі відповіді:

1. «Гра «Світ громад» допомогла мені почуватися більш об'єднаним з іншими дітьми. Ми разом вирішували проблеми, працювали у команді та вчилися ділитися і співпрацювати».

2. «Під час гри я розумів, що у кожної людини є свої сильні сторони і вміння. Це навчило мене поважати інших та бути вдячним за їхні внески у нашу команду».

3. «Гра «Світ громад» викликала у мене почуття відповідальності. Я розумів, що мої вибори і дії мають вплив на результати команди і нашу спільну мету».

4. «Після завершення гри, я відчував себе більш впевненим у своїх здібностях та здатним досягти успіху. Це надихнуло мене працювати над своїми мріями та цілями».

З отриманих відповідей, можна сказати, що кожен з гравців відчув вплив гри, але кожен для себе зрозумів по різному. Також важлива думка стосовно того, що гру було б варто застосувати у роботі з підлітками ВПО. В одній з відповідей, було зазначено, що гра вмотивовує. А отже можливо завдяки грі можна підвищити професійну мотивацію у безробітних.

Для того, щоб дізнатися як ще можна використовувати гру в роботі з підлітками ВПО, ми задали додаткове питання учасникам гри. В результаті були отримані такі відповіді:

Розвиток комунікативних навичок: Гра може сприяти взаємодії між учасниками, спільному обговоренню та плануванню стратегій. Вона може

стимулювати підлітків до активного слухання, висловлювання своїх думок та спільного прийняття рішень.

Розвиток соціальних навичок: Гра "Світ громад" може сприяти виробленню навичок співпраці, спільної роботи у команді та взаємодії з іншими учасниками. Вона допоможе підліткам розуміти важливість та переваги колективної діяльності.

Розвиток критичного мислення: Гра може стимулювати підлітків до аналізу ситуацій, прийняття обґрунтованих рішень та розвитку критичного мислення. Вона може сприяти розвитку учасників у напрямку оцінювання альтернативних варіантів і розв'язання проблем.

Підтримка емоційного благополуччя: Гра може створювати сприятливу атмосферу для відпочинку, релаксації та задоволення. Вона може сприяти підліткам у розвитку самосвідомості, виявленні та вираженні емоцій, а також розвитку навичок стресоустійчивості.

Підтримка освітнього процесу: Гра може бути використана для навчання певних понять, принципів або процесів. Вона може бути ефективним інструментом для активного навчання, допомагаючи підліткам засвоювати нові знання та розуміння через практичну діяльність.

Отже, на підставі результатів проведеного дослідження, можна сказати, що гра справді має вплив на підлітків ВПО та на їх соціальну адаптацію, оскільки майже кожен учасник про це зазначив в анкеті. Також були отримані відповіді, у яких учасники гри зазначили, що використання ігор можливе в наданні послуги соціальної адаптації. Через особливості ігор та їх багатофункціональність можна невимушено чогось навчити чи на щось спрямувати, або ж як зазначили діти, до чогось вмотивувати.

2.4. Надання рекомендацій приймаючій громаді та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.», щодо застосування гри «Світ громад» для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО

Рекомендації для приймаючої громади та навчального закладу громади «Тернівська загальноосвітня школа I-III ст.» щодо застосування гри «Світ громад» для сприяння соціальної адаптації підлітків ВПО:

Оцінка потреб: Визначте потреби підлітків у соціальній адаптації шляхом спілкування з ними, батьками та педагогами. Розгляньте, які аспекти соціальної адаптації (навички спілкування, лідерство, розвиток емоційного інтелекту тощо) можуть бути зміцнені за допомогою гри.

Інтеграція в навчальний процес: Розгляньте можливість включення гри «Світ громад» в програму навчального закладу, наприклад, як окремий урок або проект. Переконайтеся, що гра співвідноситься з основними навчальними цілями та програмою школи.

Підготовка педагогічного персоналу: Надайте педагогам необхідну підготовку та навчання щодо проведення гри. Організуйте тренінги або семінари, на яких педагоги отримають інструкції щодо правил гри, фасилітації дискусій та взаємодії з підлітками.

Створення підтримуючої атмосфери: Забезпечте створення безпечного та відкритого середовища для участі підлітків у грі. Заохочуйте активну участь, відкрите спілкування та взаємодію між учасниками.

Оцінка результатів: Проведіть оцінку впливу гри на соціальну адаптацію підлітків. Зберіть фідбек від учасників, батьків та педагогів щодо користі та ефективності гри. Врахуйте ці дані для покращення майбутніх сеансів гри.

Посібники та ресурси: Розробіть посібники або інструкції для педагогів та учасників, які допоможуть в організації та проведенні гри. Забезпечте наявність необхідних ресурсів, матеріалів та ігрових елементів.

Створення підтримуючої та відкритої атмосфери: Забезпечення сприятливого середовища, де підлітки можуть почуватися комфортно та безпечно. Поширення толерантності, взаєморозуміння та поваги до різних культур та багатоманіття.

Підтримка взаємодії та спілкування: Стимулювання комунікації між підлітками, спільних проектів, обговорень та спільного розв'язання завдань у межах гри «Світ громад». Підтримка формування позитивних стосунків та сприяння соціальній інтеграції.

Залучення до колективної діяльності: Пропонування спільних завдань та проектів, де підлітки мають можливість співпрацювати, ділитися думками та ідеями, приймати спільні рішення та вирішувати конфлікти. Стимулювання командної роботи та розвиток навичок співпраці.

Сприяння розвитку креативності та самовираження: Підтримка підлітків у виявленні своїх інтересів, задоволенні творчих потреб та відкриття нових можливостей. Заохочення участі в творчих проектах, створенні власного вмісту та самовираження у межах гри.

Використання гри як навчального інструменту: Впровадження елементів гри в навчальний процес, де підлітки можуть вивчати нові знання, навички та цінності через взаємодію з віртуальною громадою. Поєднання навчання та розваги для більш ефективного засвоєння матеріалу.

Моніторинг та підтримка підлітків: Слідкування за станом соціальної адаптації підлітків, їхнім самопочуттям та взаємодією. Підтримка та консультування у разі необхідності. Регулярний обмін враженнями та думками про гру «Світ громад» для постійного покращення процесу та адаптації до потреб учасників.

Ці рекомендації мають на меті забезпечити успішну соціальну адаптацію підлітків ВПО через використання гри «Світ громад». Варто враховувати специфіку громади та особливості підлітків для більш ефективного застосування гри у контексті навчального процесу та соціальної підтримки.

Висновки до другого розділу

В другому розділі кваліфікаційної роботи, нами було досліджено, як застосування ігрових технологій сприяють соціальної адаптації підлітків внутрішньо переміщених осіб: Ігрові технології є ефективним інструментом для соціальної адаптації підлітків внутрішньо переміщених осіб. Гра допомагає створити сприятливу та відкриту атмосферу, де молоді люди можуть відчувати себе комфортно та взаємодіяти з оточуючими. Важливим аспектом використання ігрових технологій є налагодження довірчих відносин між фахівцями та підлітками ВПО. Гра створює можливість ближчого контакту, взаєморозуміння та взаємопідтримки, що сприяє ефективній роботі з молоддю та досягненню позитивних результатів.

Також, ми провели гру на базі Недригайлівської громади та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів». Ця гра має на меті розвиток соціальних навичок, комунікативної компетентності та сприяє формуванню позитивного ставлення до самого себе та оточуючих.

Як результат, було визначено, що гра дійсно має вплив на підлітків ВПО та сприяє їх соціальній адаптації, також, ми врахували те, що у відповідях гравців були і негативні елементи, так як: гра для деяких дітей могла бути незрозумілою. Також були отримані відповіді, що для застосування гри з підлітками ВПО, її потрібно адаптувати.

ВИСНОВКИ

Виходячи з поставленої мети та завдань кваліфікаційної роботи, ми дійшли таких висновків:

Описуючи особливості надання послуги соціальної адаптації підліткам ВПО, ми дійшли висновку, що надання послуги соціальної адаптації підліткам ВПО вимагає уваги до їхніх особливих потреб та ситуацій, з якими вони зіштовхуються. Розуміння цих особливостей є ключовим для успішної реалізації програм та послуг. Соціальна адаптація підлітків ВПО повинна бути індивідуалізованою, враховуючи їхні особисті потреби, інтереси та можливості. Важливо створювати програми, які сприяють їхньому розвитку та включенню в суспільство.

Комунікація та спілкування є важливими елементами соціальної адаптації підлітків ВПО. Налагодження позитивного та відкритого спілкування з дітьми, їх батьками та оточуючими людьми сприяє їхньому самовизначенню та розвитку соціальних навичок.

Підтримка психологічного благополуччя підлітків ВПО є необхідною у процесі соціальної адаптації. Забезпечення психологічної підтримки та ресурсів, таких як консультування, терапія, може допомогти підліткам ефективно впоратися зі стресом та труднощами, пов'язаними з їхнім становищем.

Залучення батьків та родин у процес соціальної адаптації є важливим. Надання підтримки, консультування та навчання батьків допомагає створити сприятливе середовище для соціальної адаптації підлітків ВПО.

Оцінка та моніторинг ефективності програм та послуг соціальної адаптації є важливим етапом. Регулярний аналіз результатів та внесення коректив у програми дозволяють покращити їхню якість та відповідність потребам підлітків ВПО.

Також, при аналізі особливостей та потреб підлітків ВПО у контексті надання послуги соціальної адаптації, ми зрозуміли, що: Підлітки ВПО мають свої особливості та потреби, які потрібно враховувати при наданні послуги

соціальної адаптації. Це можуть бути фізичні обмеження, психологічні труднощі, особливості розвитку та інші фактори, що впливають на їхню соціальну адаптацію. Забезпечення безпеки та комфорту підлітків ВПО є важливим аспектом надання послуги соціальної адаптації. Необхідно створити доступні середовища, враховуючи фізичні обмеження, забезпечити підтримку та допомогу у вирішенні їхніх потреб.

Психологічна підтримка та соціальна інтеграція є важливими аспектами соціальної адаптації підлітків ВПО. Вони можуть потребувати допомоги у розвитку самооцінки, спілкування з однолітками та формуванні соціальних навичок.

Особистісний розвиток та навчання є необхідними компонентами послуги соціальної адаптації для підлітків ВПО. Розвиток їхніх навичок, самостійності та академічних здібностей сприяє їхньому успішному включенню в суспільство.

При описі етичних засад роботи з підлітками внутрішньо переміщених осіб, ми виокремили таку інформацію: Підлітки внутрішньо переміщених осіб є вразливою групою, і робота з ними вимагає дотримання високих етичних стандартів. Необхідно проявляти повагу, чуйність та справедливість у всіх аспектах взаємодії з підлітками.

Конфіденційність є важливим принципом роботи з підлітками внутрішньо переміщених осіб. Інформація, яку вони надають, повинна бути тримана у секреті, за винятком випадків, коли існує ризик для їхньої безпеки чи здоров'я.

Забезпечення безпеки та добробуту підлітків є невід'ємною частиною етичних засад роботи. Необхідно створювати безпечне середовище, враховуючи їхні специфічні потреби, та забезпечувати доступ до необхідних ресурсів та послуг.

Взаємна довіра та співпраця з підлітками внутрішньо переміщених осіб є ключовими аспектами етичної роботи. Необхідно активно слухати їхні

потреби, думки та погляди, враховувати їхні вподобання та надавати можливість участі у прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя.

Рівноправність та недискримінація є основними принципами етичної роботи з підлітками внутрішньо переміщених осіб. Необхідно уникати будь-якої форми стигми, нерівності чи дискримінації, а замість цього пропагувати інклюзію, рівні можливості та повагу до різних культур та ідентичностей.

Особистий розвиток та підтримка самовизначення підлітків є важливими етичними аспектами роботи. Необхідно стимулювати їхні інтереси, навички та таланти, а також допомагати у формуванні позитивної самооцінки та самовпевненості.

У другому, аналітичному, розділі кваліфікаційної роботи, ми проаналізували застосування ігрових технологій для соціальної адаптації підлітків внутрішньо переміщених осіб. Ігрові технології є ефективним інструментом для соціальної адаптації підлітків внутрішньо переміщених осіб. Гра допомагає створити сприятливу та відкриту атмосферу, де молоді люди можуть відчувати себе комфортно та взаємодіяти з оточуючими.

Застосування ігрових технологій сприяє розвитку соціальних навичок у підлітків ВПО. Гра дозволяє вони навчаються спілкуванню, співпраці, вирішенню конфліктів та інших важливих соціальних навичок, які допомагають їм успішно інтегруватися у суспільство.

Ігрові технології стимулюють творчість та самовираження підлітків. Гра надає їм можливість висловити свої думки, ідеї та емоції через активну участь у різноманітних ігрових ситуаціях.

Ігрові технології сприяють розвитку когнітивних навичок у підлітків ВПО. Гра спонукає їх до логічного мислення, проблемного розв'язання, планування та прийняття рішень, що сприяє розвитку їхнього мозкового потенціалу.

Застосування ігрових технологій допомагає підліткам ВПО покращити свою самооцінку та самовпевненість. Гра дає їм можливість відчувати себе

успішними, досягнути успіху та отримати позитивні емоції, що має велике значення для їхньої самостійності та самореалізації.

Важливим аспектом використання ігрових технологій є налагодження довірчих відносин між фахівцями та підлітками ВПО. Гра створює можливість ближчого контакту, взаєморозуміння та взаємопідтримки, що сприяє ефективній роботі з молоддю та досягненню позитивних результатів.

При характеристиці та описі проведення гри «Світ громад» з підлітками в Недригайлівській громаді та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.», ми дійшли таких висновків: Гра «Світ громад» є інтерактивною ігровою формою, спрямованою на соціальну адаптацію підлітків в Недригайлівській громаді та навчальному закладі громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів». Ця гра має на меті розвиток соціальних навичок, комунікативної компетентності та сприяє формуванню позитивного ставлення до самого себе та оточуючих. Цільова аудиторія: підлітки віком від 12 до 18 років з Недригайлівської громади та навчального закладу громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів». Тривалість гри: залежить від конкретного сценарію та завдань, але зазвичай триває від 2 до 3 годин. Мета гри: сприяти соціальній адаптації підлітків, розвитку комунікативних навичок, підвищенню самооцінки та формуванню позитивного ставлення до оточуючих.

Основні принципи гри: активна участь учасників, взаємодія, співпраця, розвиток творчості та самовираження. Організаційна форма: групова гра, де учасники поділяються на команди та займаються вирішенням завдань та ситуацій. Методи та засоби: використання ігрових карт, ролевих ситуацій, групових обговорень та дискусій, творчих завдань та інтерактивних вправ.

В результаті, нами було проведено гру «Світ громад» та за допомогою анкети ми отримали їх експертну оцінку щодо можливостей гри як впливу гри на формування соціальної адаптації підлітків ВПО на професійну мотивацію безробітних та форми профорієнтаційної роботи. За результатами анкетування, було визначено, що гра дійсно має вплив на всебічне формування

підлітків ВПО, та те, що гру варто спробувати застосовувати в саме, в соціальній адаптації з підлітками ВПО, але деякі гравці зазначали, що гра для деяких дітей була б не зрозумілою. Також були отримані відповіді, що для застосування гри з дітьми цієї категорії, її потрібно адаптувати.

За результатами досліджень ми підготували звіт, а також сформулювали рекомендації відповідно до того, які були отримані результати та що потребує змін. Надання рекомендацій приймаючій громаді та навчальному закладу громади «Тернівська загальноосвітня школа І-ІІІ ст.» щодо застосування гри «Світ громад» для сприяння соціальної адаптації підлітків внутрішньо переміщених осіб (ВПО) може бути корисним для ефективного використання цієї гри у практичній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєнко Т. Ф., Бибик Д. Д., Гончар Л. В., Куниця Т. Ю. Соціально-педагогічний супровід дітей вимушених переселенців : посібник; за ред. Т.Ф. Алексєєнко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 208 с.
2. Алексєєнко Т.Ф., Гончар Л.В., Куниця Т.Ю., Бибик Д.Д. Вимушені переселенці: соціально-педагогічні проблеми і досвід підтримки. Монографія / заред. Т.Ф. Алексєєнко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 240 с
3. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: Монографія. К.: 2006. 408 с.
4. Державний комітет статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
5. Державний стандарт соціальної адаптації Державний стандарт соціальної адаптації (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства соціальної політики № 1267 від 07.08.2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15>
6. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України (№ 1965 від 09.09.2005). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05#Text>
7. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. К.: Педагогічна думка, 2016. 219 с
8. Ігрові технології як інструмент профілактичної роботи спеціалістів психологічної служби закладів освіти : [навчально-методичний посібник] / Автор-упорядник Т. В Войцях. Черкаси : Черкаський ОІПОПП, 2014. 92 с.
9. Ковязіна К. О. Забезпечення соціального захисту дітей внутрішньо переміщених осіб (Серія «Соціальна політика»). URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/ditu-14275.pdf>.
10. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>

11. Поведінкові особливості підлітків-переселенців: корисна інформація від психологів / Міністерство Освіти і Науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/povedinkovi-osoblivosti-pidlitkiv-pereselenciv-korisna-informaciya-vid-psihologiv>
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб / Закон України від 05.03.2015 року №245-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/245-19#Text>
13. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб / Закон України №1706-VII від 20.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
14. Про соціальні послуги / Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
15. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю / Закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
16. Рудкевич Н.І. Методика соціально-педагогічної роботи : навчально-методичний посібник. Львів: Растр-7, 2021. 324 с.
17. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи // Вісник АПСВТ, 2019. № 1. С. 70–85.
18. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с
19. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В.Залеська та ін. К.: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. 84 с.
20. Теоретико-методологічні основи інтеграції психологічного знання / [О.В. Завгородня, В.О. Медінцев, С.О. Копилов, В.Л. Зливков, О.В. Губенко,

С.О. Лукомська, Є.В. Степура, В.В. Депутат, О.В. Котух,]; за ред. О.В. Завгородньої. К.: Видавничий Дім «Слово», 2020. 180 с.

21. Трубавіна І. М. Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні як основа соціально-педагогічної роботи з ними // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. URL: file:///D:/Users/Sony2/Downloads/pednauk_2015_8_53.pdf.

22. Шумик А.М., Тополь О.В. Етика професійного спілкування фахівця із соціальної допомоги // Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 9–10 квітня 2018 р. / редкол. : В.Л. Погребна, Н.В. Островська, І.Ю. Тонкіх та ін. Дніпро: ЛПРА, 2018. С. 553–557.

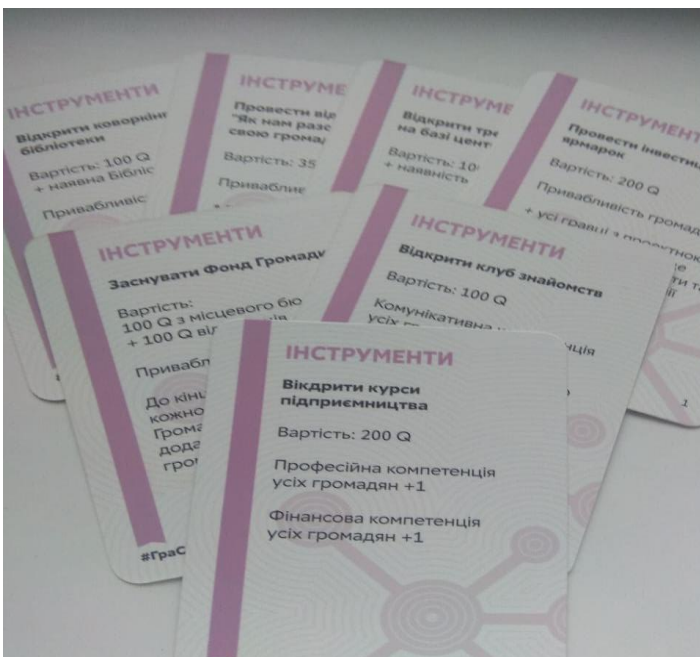
ДОДАТКИ

(Ілюстрації до гри «Світ громад»)

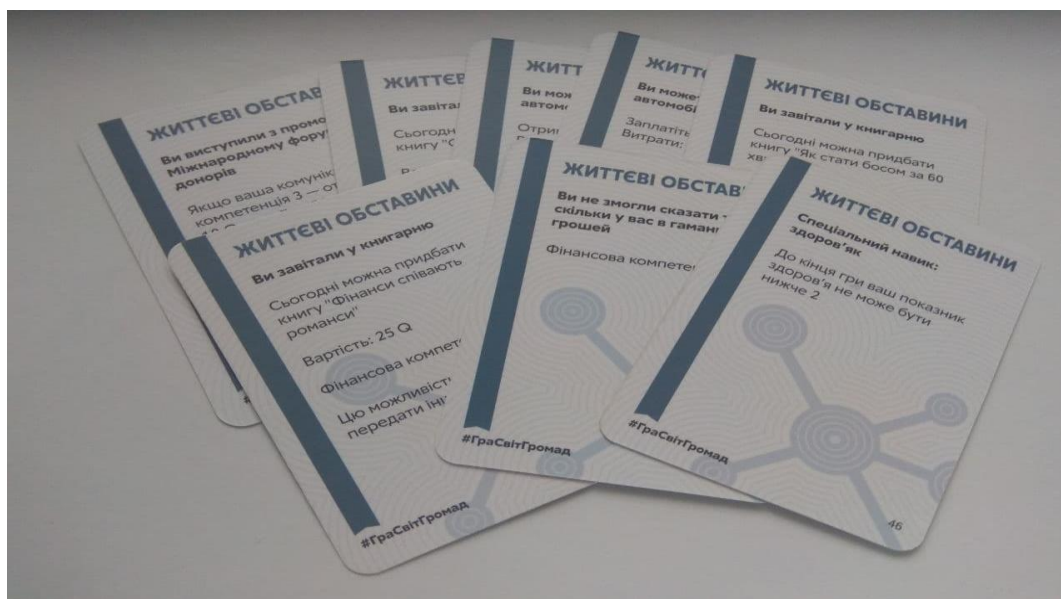
Додаток А. Приклад картки сценарію гри.

Додаток Б. Приклад карт інструментів.

Додаток В. Приклад карти життєвих обставин.

Додаток Д. Картка муніципалітету.

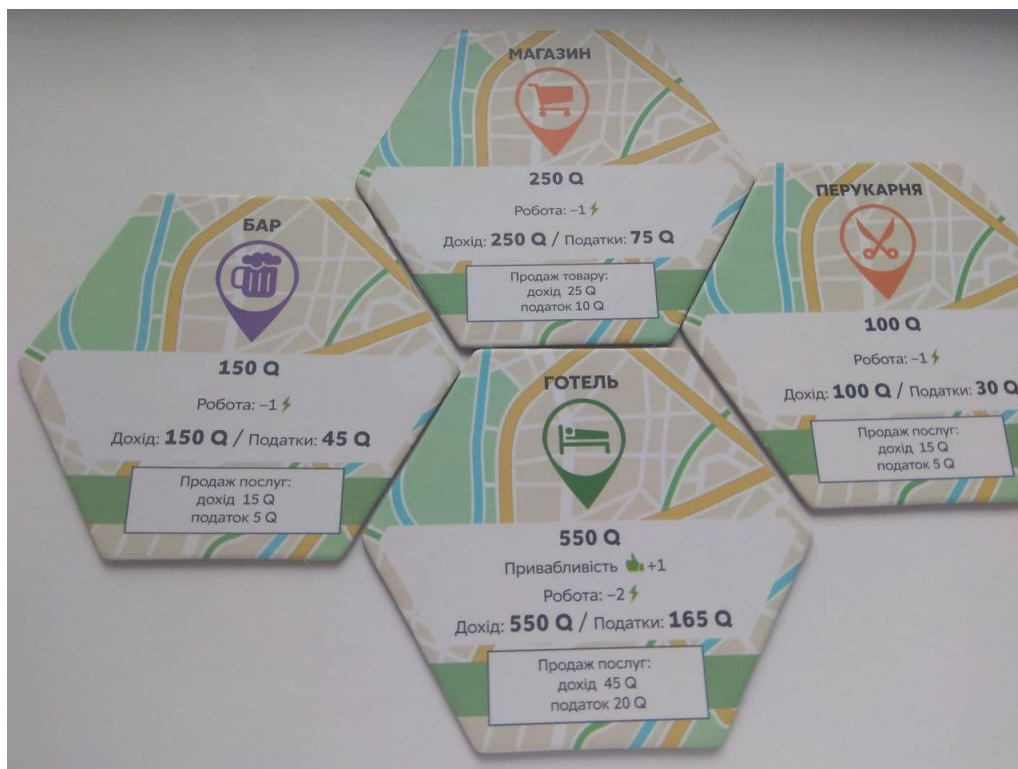

Додаток Е. Комунальні об'єкти.

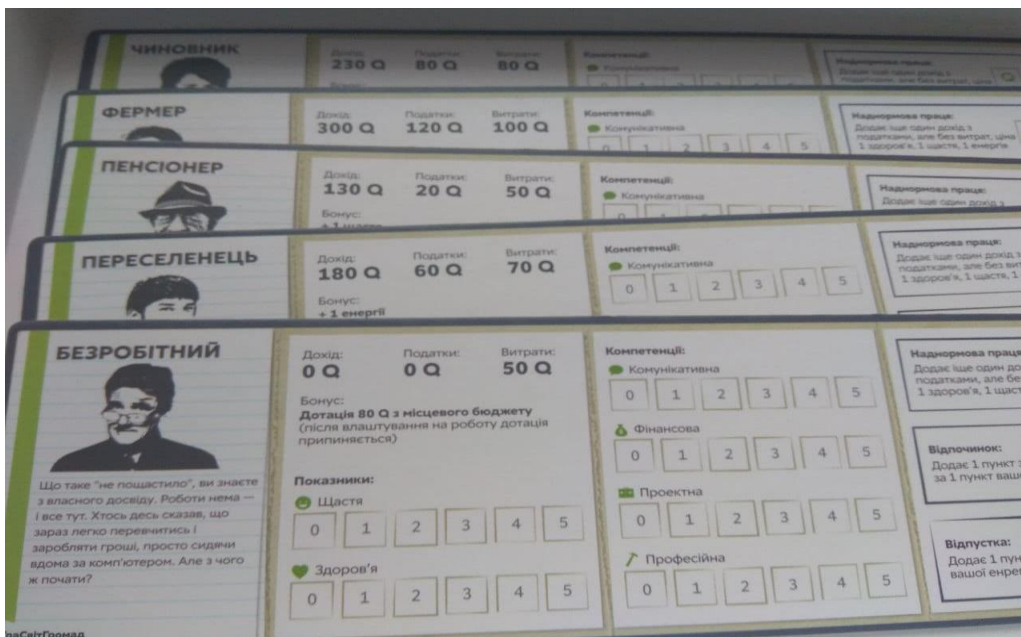
Додаток Ж. Приватний бізнес.

Додаток З. Типи нерухомості.

Додаток К. Ігрові ролі.

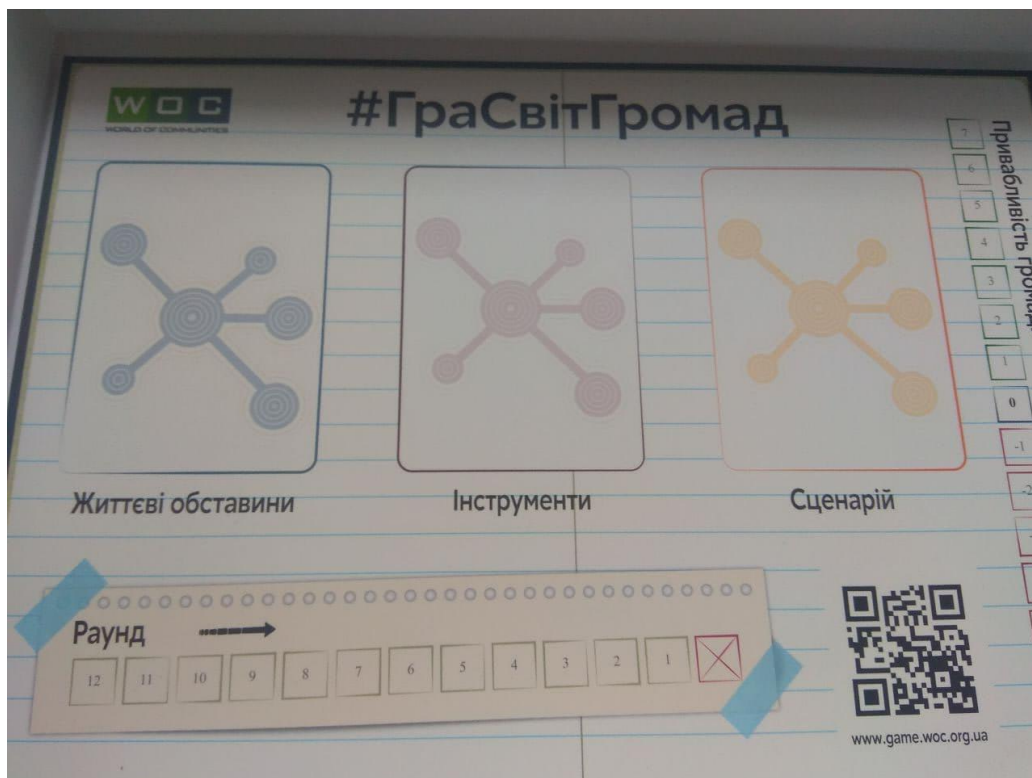

Додаток Л. Ігрові фішки.

Додаток М. Ігрове поле.

Додаток Н. Колода мера.

Додаток П. Ігрові гроші.

Додаток Р.

Анкета для дослідження думки учасників гри.

Анкета

Ваш вік?

Ваша стать?

Чи зрозуміли Ви механізм гри (етапи гри, елементи гри та їх значення, мету гри)?

- А) Так, все було зрозуміло;
- Б) Дещо зрозуміло, а дещо ні;
- В) Дещо було не зрозуміло, але в ході гри все було пояснено;
- Г) Нічого взагалі не зрозумів/ла;
- Д) Інше.

Якими словами ви описали б гру «Світ Громад2? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)

- А) Цікава
- Б) Захоплююча
- В) Креативна
- Г) Соціальна
- Д) Весела
- Е) Навчальна
- Є) Складна

Ж) Інша (вказіть свою відповідь): _____

Які аспекти гри «Світ Громад» вам найбільше сподобалися? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)

- А) Можливість створення та налаштування власного персонажа
- Б) Взаємодія з іншими гравцями
- В) Розвиток та вдосконалення своїх навичок
- Г) Вирішення завдань та квестів
- Д) Експлорація великого віртуального світу
- Е) Співпраця з іншими гравцями для досягнення спільних цілей
- Є) Битви та розділи

Ж) Інші (вказіть свою відповідь): _____

Які виклики або проблеми ви зазнали під час гри "Світ Громад"? (Виберіть всі відповідні варіанти або додайте свої)

- А) Складні завдання, які важко виконати
- Б) Конфлікти з іншими гравцями
- В) Технічні проблеми (лаги, збої тощо)
- Г) Втрата інтересу через повторюваність або монотонність
- Д) Недостатній рівень спілкування з іншими гравцями
- Е) Інші (вказіть свою відповідь): _____

Чи корисно було б застосовувати гру «Світ громад» у роботі з підлітками ВПО?

- А) Так;

Б) Ні;

В) так, але потрібно було б трішки адаптувати гру для безробітних;

Г) Інше.

Чи можливо завдяки грі «Світ громад» підвищити рівень соціальної адаптації підлітків ВПО?

А) Так;

Б) Ні;

В) Можливо, але не у всіх безробітних;

Г) Варто спробувати застосувати дану гру;

Д) Інше.

«Будь ласка, коротко опишіть Ваші думки, які виникали під час та після завершення гри» _____

Фото-звіт проведення гри

